

УДК:351;614

ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ У ПЕДАГОГІЦІ

Артеменко Анастасія Андріївна,
*здобувач вищої освіти спеціальності 204
«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»,
Миколаївський національний аграрний університет*

Відомо, що визначення поняття є важливою частиною логічної операції, що розкриває зміст певного правового явища. У ньому проявляються суттєві ознаки, завдяки яким тільки й можливо розкрити сутність визначеного, відрізнити його від інших близьких за змістом визначень, з'ясувати, що взагалі собою являє певна юридична конструкція.

Рухаючись від загального до спеціального, можна стверджувати, що і процес пізнання цивільного обороту як правового явища також має відбуватися через відображення поняття та у формі поняття. І таке поняття в теорії права використовується досить широко [1] та є одним із найбільш загальних. Разом з тим, до теперішнього часу його розуміння й тлумачення у цивілістиці досить різні, а інколи і протилежні [2]. Звісно, що така різноманітність ускладнює застосування поняття цивільного обороту в педагогіці.

На основі аналізу існуючих точок зору та приписів чинного законодавства України пропонується під цивільним оборотом розуміти правомірне відчуження або перехід об'єктів цивільного права від однієї особи до іншої. Саме у такому визначенні містяться всі необхідні та достатні елементи цивільного обороту як правової категорії.

1. Відчуження та перехід вказують на динаміку об'єктів цивільного права, а правомірність – на її юридичне оформлення (на динаміку суб'єктивних прав).

2. Рух (перехід) прав (обов'язків) лише оформлює динаміку об'єктів. Він є необхідним елементом цивільного обороту, але недостатнім для його повного розуміння [3]. Без динаміки об'єктів мета цивільного обороту не може бути досягнутою. Ілюстрацією наведеної думки є приклад, коли власник, який за межами позовної давності не може застосувати віндикацію, передає своє право власності третій особі. Очевидно, що в даному випадку матиме місце перехід права (права власності як титулу). Але такий перехід без можливості отримати сам об'єкт втрачає для набувача глузд. Тому рух об'єктів є необхідним елементом (ознакою) визначення цивільного обороту. Адже саме об'єкти цивільних прав здатні задовольняти потреби учасників цивільних

правовідносин. Для отримання правомірного доступу до них, на наш погляд, такі блага і залучаються до цивільного обороту.

Більш того, і вітчизняний законодавець розглядає як об'єкти цивільного обороту не права, а об'єкти цивільних прав. Це прямо витікає зі змісту ст. 178 ЦК України. До речі, такий підхід характерний не тільки для законодавства України. У ст. 129 ЦК Республіки Білорусь, ст. 116 ЦК Республіки Казахстан, ст. 7 ЦК Грузії, ст. 286 ЦК Республіки Молдова також передбачено як об'єкти цивільного обороту об'єкти цивільних прав.

1. Без правового оформлення (руху прав) фактичний оборот об'єктів також не здатен відобразити сутність цивільного обороту. На підтвердження висловленої думки можна зазначити, що в результаті крадіжки має місце перехід речі. Але до особи, яка таким чином заволоділа чужим благом, право на нього не переходить. І така динаміка об'єкта (без динаміки права) не може охоплюватися поняттям цивільного обороту. Як додаткові приклади можна навести оборот наркотиків, бойової вогнепальної зброї, який також не є цивільним, якщо відбувається за межами правового поля.

2. Зважаючи ж на те, що кожен з елементів (динаміка об'єктів та динаміка прав) самостійно не містить у собі таких властивостей, які вони утворюють у взаємодії, можна стверджувати, що цивільний оборот – це система, що поєднує в одне ціле такі необхідні та достатні елементи, як динаміка об'єктів цивільного права та динаміка суб'єктивних прав на них.

Отже, динаміка об'єкта є необхідною ознакою цивільного обороту, як і динаміка право на нього. Це як дві сторони однієї медалі. На нашу думку, без динамічних процесів блага правове оформлення обороту не тільки втрачає сенс, а стає неможливим тому, що оформляти нічого. У свою чергу, оформлення обороту об'єктів без фактичного обороту останніх повинно розглядатися як фіктивне.

3. Відчуження та перехід є альтернативними способами цивільного обороту. Про це свідчить використаний між ними, у ст. 178 ЦК України, сполучник «або». правонаступництво, спадкування або інший юридичний порядок, відповідно до наведеної статті Кодексу, є формою цивільного обороту. Вона потрібна для забезпечення правомірності динаміки об'єктів.

4. Абсолютні правовідносини не входять до даного поняття. Вони можуть розглядатися лише як передумова та/або результат цивільного обороту, причому не завжди обов'язковий. Так, наприклад, передача майна в оренду передбачає перехід до орендаря об'єкта оренди та перехід прав на нього. Тобто має місце цивільний оборот речі. Але в результаті такого обороту абсолютні правовідносини не виникають. На наш погляд, як передумови можуть

розглядатися і зобов'язальні правовідносини. Їх виникнення ще не свідчить про те, що має місце цивільний оборот. Останній може відбутися, в межах уже існуючого зобов'язання, при належному здійсненні прав та виконанні обов'язків його учасниками. Але цивільний оборот може здійснюватися і за межами зобов'язальних правовідносин. Наприклад, у порядку спадкування, реорганізації юридичних осіб тощо.

5. Не є тотожними і такі поняття, як цивільний оборот та юридичний факт (сукупність юридичних фактів). Адже не завжди та не всі обставини реальної дійсності породжують динаміку благ і прав на них. Необхідно визнати, що лише такі обставини реальної дійсності, як відчуження або перехід об'єкта цивільного права, з якими закон пов'язує динаміку прав на такий об'єкт, вказують на наявність цивільного обороту.

Отже, розкриваючи у ст. 178 ЦК України поняття цивільного обороту через відчуження або перехід об'єктів цивільного права від однієї особи до іншої у порядку правонаступництва, спадкування чи іншим чином, законодавець, по суті, вказує на правомірне (динаміка прав) відчуження або перехід об'єктів цивільного права від однієї особи до іншої (динаміка об'єктів) Визначення цивільного обороту як певної системи елементів вказує на необхідність проведення подальших наукових досліджень їх змісту та взаємозв'язку. У свою чергу, виникає потреба визначення відмінних ознак таких видів динаміки об'єктів, як відчуження та перехід об'єктів, установлення юридичних форм таких процесів. Це створить можливість перевірити ефективність норм права, які покликані регулювати цивільний оборот, визначити шляхи їх вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Рожкова М. А. сделки [Електронний ресурс]: Применение в коммерческом обороте мировой сделки. – Ел. текстові дані. - URL:<http://www.yurclub.ru/ibf/lofiversion/index.php/t75074.html>.

2. Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): монографія. Харків: Право, 2006. 544 с.

3. Слипченко С. А. Оборотоспособность объектов личных неимущественных прав, обеспечивающих социальное бытие физического лица: монография. Харьков: ФОРМ Мичурин Н. А., 2011. 336 с.

*Науковий керівник – асистент Яблунівська К.О.
Миколаївський національний аграрний університет*